

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА “ПАХУЉИЦЕ” БРУС

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

БРУС, СЕПТЕМБАР 2022. ГОДИНЕ

Уводне напомене

Предшколски програм креиран је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 88/17, 27/18 - др. закони, 10/19, 6/20), Закона о предшколском васпитању и образовању ("Службени гласник РС", бр. 18/10, 101/17, 113/17 - др. закон, 10/19) и других релевантних подзаконских аката, а у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања *Године узлета*, Развојним планом за период 2021-2025. године ПУ "Пахуљице" Брус и Стратегијом за унапређивање ПВО-а општине Брус у периоду 2020. до 2024. године.

Заснован је на анализи свих активности реализованих у претходном периоду, специфичностима локалне заједнице, потреба породице као и могућности предшколске установе.

Предшколски програм представља конкретизацију теоријско-вредносних полазишта предшколског васпитања и образовања датих у Основама програма предшколског васпитања и образовања (2018) и специфичност предшколске установе њене структуре и културе, локалног окружења и свих актера са којима се гради и обликује пракса у којој се дете схвата као креативно, јединствено и целовито биће, компетентно и богато потенцијалима, посвећено учењу, као биће игре и активног учесника заједнице вршњака и одраслих.

1. Портрет установе

1.1. Локално окружење

У скривеном делу града, на крају мирне улице, испод брда Росуље налази се ПУ "Пахуљице" (у даљем тексту Установа), окружена природним лепотама, особеним за планински предео. Пространо, брежуљкасто валовито двориште окружено шумом и ливадам чине јединственост предшколске установе.

Варошица Брус има дугу традицију предшколског васпитања и образовања. Прво обданиште отворено је 1949. године које је радило до 1954. године. У објекту дечјег одмаралишта „Звездара“ 1959. отворен је дечји вртић који је радио до 1978. године. 1. марта 1978. године вртић „Пахуљице“ је званично почео са радом у новосаграђеном објекту. Године 1983. почиње са радом аутобус- вртић, чувени „Полетарац“ који је окупљао сеоску децу и био права атракција за малишане, родитеље и децу.

Општина Брус је данас модерна варош са свим институцијама и установама, смештена је на три нивоа у долини река Расине и Грашевке. Поред Расине простире се уређено шеталиште, бруско језеро и олимпијски базен. Бања са термоминералном водом, градски парк, околне шуме, брда, брежуљци, малињаци, виногради су изузетни ресурси за истраживање са децом. Близина туристичког центра Брзеће, као и језера Ћелије пружају могућности за спортско рекреативне активности.

Општина Брус негује традицију кроз очување старих заната (сајција, казанџија, ковач, воденичар, обућар, кројач) и постојањем КУД (фолклора, етно

певања и свирања фруле). У склопу Културног центра је музеј, позориште, биоскоп, библиотека и спомен парк.

Партнерске односе са локалном заједницом градимо кроз сарадњу са фабрикама, занатским радњама, спортским клубовима и организацијама и јавним установама. Све ове ресурсе користимо за развијање различитих врста доживљаја и искустава кроз које деца граде властите вредности и идентитет.

1.2. Организациона структура установе

Установа располаже са два наменски грађена објекта. Објекат у Брусу (седиште Установе) и објекат у Блажеву који је уступљен на коришћење Географском факултету Универзитета у Београду. Установа користи и друге прилагођене просторе за рад са децом при основним школама, месним заједницама и здравственим амбулантама.

Табела бр. 1. Приказ наменски грађених објеката

Ред. број	Објекти установе/адреса	Бр.	Капацитет		Површина објеката	Површина дворишта	Радно време
			Бр.група	Бр. деце			
1.	Објекат у Брусу Ј.Панчића бб	1	12	282	1828м ²	8000м ²	6-16 часова
2.	Објекат у Блажеву	1	2	48	255м ²	800м ²	-
Укупно		2	14	330			

Табела бр.2. Приказ других (прилагођених) објеката

Ред. број	Назив објеката при школи- подручним одељењима МЗ и здравственим амбулантама/адреса	Ред. број групе	Капацитет		Површина простора	Радно време
			Бр. просторија	Бр. деце		
1.	ОШ «Вук Караџић» у Блажеву	1	1	7	40м ²	8-12 часова
2.	ОШ«1 мај»Влајковци подручно одељење у Брзећу	2	1	9	30м ²	8 -12 часова
3.	подручно одељење у Грашевцима	3	1	13	25м ²	7:30-11:30 часова
4.	ОШ «Ј.Ј.Змај» Брус подручно одељење у Милентији	4	1	15	40м ²	7:30-11:30 часова
5.	подручно одељење у Великој Грабовници	5	2	6	30м ²	8-12 часова
6.	подручно одељење у Кривој Реци	6	1	9	40м ²	8-12 часова
7.	подручно одељење у Ботуњи	7	1	6	40м ²	7:30-11:30 часова
8.	подручно одељење у Лепенцу	8	2	18	44м ²	7:30-11:30 часова
9.	подручно одељење у Игрошу	9	3	11	33м ²	7:30-11:30 часова

10.	ОШ «Б. Радичевић» Разбојна подручно одељење у Стројинцима	10	1	9	42м2	12-16 часова
11.	подручно одељење у Жуњу	11	1	0	27м2	8-12 часова
12.	Здравствена амбуланта Златари	12	2	16	35м2	8-14 часова
13.	Месна Заједница у Разбојни	13	3	0	24м2	8-12 часова
14.	Месна заједница у Дупцима	14	1	13	30м2	8-12 часова
Укупно				132		

Табела бр. 3. Приказ организацијске структуре установе према врсти облика и програма, броју и структури васпитних група, броју деце, временској организацији и месту реализације (ШК 2021/22. г.)

Р. бр.	Називи група	ОБЛИЦИ РАДА									
		Целодневни до 10 сати		Целодневни до 10 сати		Целодневни до 10 сати		Полудневни - припремно предшколски на 4 часа		Полудневни - припремно предшколски на 4 часа	
		1 -3 год.		3 -5,5год.		5,5 - 6,5год.		5,5 -6,5год.		3 - 6,5год.	
		Бр. група	Бр. Деце	Бр. Група	Бр. Деце	Бр. група	Бр. деце	Бр. група	Бр. деце	Бр. група	Бр. Деце
1.	Млађа јаслена	1	15								
2.	Средња јаслена	1	15								
3.	Старија јаслена	2	40								
4.	Млађа васпитна			2	49						
5.	Средња васпитна			2	54						
6.	Старија васпитна			2	58						
7.	ППП					3	63				
8.	Блажево									1	7
9.	Брзеће									1	9
10.	Грашевци									1	13
11.	Милентија									1	15
12.	Велика Грабовница									1	6
13.	Крива Река									1	9

14.	Ботуња									1	6
15.	Лепенац									1	18
16.	Дупци									1	13
17.	Златари									1	16
18.	Стројинци									1	9
19.	Игрош									1	11
	УКУПНО	4	70	6	161	3	63			12	132

УКУПАН БРОЈ ДЕЦЕ У УСТАНОВИ	Број група	25
	Број деце	426

Обухват деце различитим програмима у градској средини износи 87,4%, а обухват укупне популације деце у општини Брус предшколским васпитањем и образовањем је 62%. По одлуци СО Брус за треће и свако наредно рођено дете, као и за кориснике МОП-а боравак детета у Установи је бесплатан. У претходној години 55 детета је користило право по наведеној основи, што је 19,5 % од укупног броја уписане деце у Брусу.

Табела бр. 4. Приказ других програми и облици рада

Назив програми	Број група	Број деце
1. Играоница	1	20
2. Енглески језик	4	60
3. Плес	6	150
4. Излет	12	200
5. Рекреативна	2	30
6. «Другаријада-тродневни боравак деце у вртићу»	1	20
7. «Дечја недеља» пригодни програм	10	150
8. «Моја машта, може свашта» пригодни програм	4	80
9. « Спортска дечја олимпијада» пригодни програм	1	20
10. Школа скијања	2	20

Кадар-структура и број

Сви кадрови који су ангажовани за рад са децом су квалификовани и стручно оспособљени за васпитно образовни рад што је значајно за успешну реализацију.

У Установи је заступљено седамнаест васпитача са Основним академским студијама, осталих осам васпитача су са вишом школом тј. Педагошком академијом, четири медицинске сестре васпитача, једна медицинска сестра, једна медицинска сестра на превентивно здравственој заштити, један стручни сарадник педагог, секретар установе, један руководилац финансијско рачуноводствених послова, један дипломирани правник, пет радника на пословима исхране (три куvara и две сервирке), пет спремачица и један домар-мајстор одржавања.

Табела бр. 5. Приказ профила стручности и број стручног кадра запослених на неодеређено време

Ред. Број	Профил стручности	Број постојећих радника
1.	Руковођење	1
2.	Стручни сарадник -педагог	1
3.	Васпитач	24
4.	Медицинска сестра-васпитач	5
5.	Секретар установе	1
6.	Администрација и финансије	2
7.	Припремање хране и сервирање	5
8.	Одржавање хигијене	5
9.	Технички послови	1
10.	Медицинска сестра за превен. здра.заштиту	1
Укупно		46

Васпитно образовни рад се остварује на српском језику.

1.3. Култура установе

Мисија је дефинисана у складу са вредносним полазиштима Основа програма и саставни је део актуелног Развојног плана установе ПУ „Пахуљице” за период 2021/2025.

Мисија: Богатом подстицајном природном средином, сарадничким односима, отвореношћу за иновације у сарадњи са породицом, подстичемо, уважавамо и негујемо развој деце и њихову индивидуалност.

Мото: У нашем вртићу за сву децу места има, отвореношћу, иновацијама, уважавањем негује се добра клима. Природна средина, позива на истраживања и игре, деца су активна и весела као чигре. Негујемо сарадњу, уважавамо буку, свако ново дете дочекујемо раширених руку!

2. Предшколска установа као место реалног програма васпитно образовног рада

2.1. Програм васпитно образовног рада са децом као израњајући програм заједничког живљења

Установа континуирано развија праксу у правцу демократске, инклузивне и рефлексивне кроз реални програм у конкретном контексту заједничким учешћем деце и одраслих. Настојимо да подржимо добробит деце, породице и аутономију, креативност и професионалност практичара. Програм се гради кроз учешће деце, породице и васпитача у конкретном контексту заједнице којој сви припадају полазећи од концепције Основа програма. Програм је израњајући и односи се на децу и породицу и развија се уважавајући специфичности животног окружења и вртића.

Циљ предшколског васпитања и образовања усмерен је на подршку добробити детета кроз односе и делање. Развојним планом установе 2021/2025 одређени су циљеви:

- Стварање инспиративне средине за интегрисано учење, са децом и родитељима кроз рефлексiju практичара;
- Унапређивање, праћења и документовања дечјег развоја и напредовања у сарадњи са родитељима и децом;
- Унапређивање партнерских односа са породицом и пружање подршке родитељима кроз различите начине информисања, укључивања у рад установе и у јачању родитељских компетенција;
- Повећање обухвата деце од 3 до 5,5 година различитим програмима ПВО;
- Развијање културе заједништва кроз промоцију различитости, једнакости и праведности;
- Унапређивање компетенција запослених за непосредни рад са децом и јачање професионалног развоја;
- Израђивање јасних процедура и мотивисање запослених на професионални развој и напредовање.

Смернице за креирање квалитетног реалног програма налазимо у принципима који су дати у „Годинама узлета”:

- принцип усмерености на односе;
- принцип животности;
- принцип интегрисаности;
- принцип аутентичности;
- принцип ангажованости;
- принцип партнерства.

Принципи развијања реалног програма подржавају грађење и неговање односа уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. Заједништво је организовано око смислених ситуација (интегрисаног) учења које израђају из искуства, питања, догађаја, збивања у групи и заједници. Сваки члан заједнице је уважен у својој аутентичности. Негује се индивидуализовани приступ сваком детету, уз подршку деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих група. У развијању програма фокус је на уважавању перспективе деце и породице и повезивању са локалном заједницом.

Планирање и документовање

Планирање васпитно-образовног процеса развија се заједничким учешћем деце, родитеља и васпитача и засновано је на слушању, консултовању, вишеперспективној размени, усмерену на ситуационо учење и подршку заједничком учењу. Циклус планирања, акције и рефлексije као заједнички процес. Планирање је тематско или пројектно засновано на интегрисаном приступу учења у коме постоји јединство доживљаја, мисли и делања. Процес планирања је стваралачки и одражава реалност живота групе.

Документовање није универзално већ израђа из развијања реалног програма и рефлексивне праксе, повезивањем са породицама и локалном заједницом, обезбеђивању видљивости и учешћа деце, развијање заједнице учења. Развијање програма кроз теме-пројекта се документује кроз тематски-пројектни портфолио. Тематски-пројектни портфолио садржи план развијања теме-пројекта и причу о теми-пројекту. Током развијања теме-пројекта васпитач израђује са децом почетни и процесни пано. Процесни пано приказују полазне идеје активности деце у теми-пројекту и могу да садрже цртеже, скице, исказе деце, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности за тему-пројекат. Процесни пано приказују различите активности, ситуације и места на којима су деца учила у развијању теме пројекта, цртеже деце, фотографије, мапе, шеме, забелешке, питања, коментаре, као и запажања и учешће родитеља и других учесника из дечјег вртића и локалне заједнице.

Васпитачи документују фотографијама или забелешкама, промене у физичкој средини током развијања теме-пројекта, поједине активности деце у оквиру теме-пројекта, ситуације у којима се деца посвећено нечим баве, ситуације заједничког учешћа, места у заједници на којима су деца учила, дечје продукте.

Могући су и други начини процеса развијања теме-пројекта као што је заједничко прављење сликовница, видео клипова, брошура, постера, инсталација у простору. Користећи прикупљену документацију током процеса развијања теме-пројекта, васпитач прави причу са пратећим фотографијама којом документује реализовану тему-пројекат.

2.2. Врсте програма и услуга

Установа развија различите облике, програме и услуге како би деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имала једнаке могућности за учење и развој у складу са потребама породице и деце.

У оквиру делатност Установа организује различите облике рада са децом: целодневни боравак за децу узраста од 1 до 5,5 година и целодневни, полудневни-четворочасовни програм у години пред полазак у школу и друге облике и програме рада са децом.

У целодневном боравку радно време од 6 до 16 часова, док се у полудневном четворочасовном програму прилагођава потребама родитеља и радном времену основних школа (чији простор користимо), а најчешће је од 7:30 до 11:30 часова или од 8 до 12 часова.

У току летњег и зимског распуста све групе полудневног четворочасовног програма престају да раде. Целодневни боравак ради током целе године, с тим што у летњем периоду долази до реорганизације рада због коришћења годишњих одмора радника и родитеља.

Рад са децом са сметњама у развоју остварује се у редовним групама, уз подршку Тима за додатну подршку и Стручног тима за инклузивно образовање установе и Интерресорне комисије.

2.2.1. Редовни програми

Основна делатност предшколске установе реализује се кроз следеће редовне облике рада чија је функција нега васпитање и образовање деце од једне године до поласка у школу:

- Васпитно-образовни рад са децом узраста од 1 до 5,5 година,
- Предшколски програм у години пред полазак у школу (целодневни и полудневни на четири часа)

Табела бр. 6. Приказ планираних облика рад, број група и број деце у редовном програму

Облици рада	Број група	Број деце
Предшколски програм у целодневни боравак 1-5,5 година	10	63
Предшколски програм у години пред полазак у школу 5,5-6,5 целодневни боравак	3	231
Предшколски програм у години пред полазак у школу 5,5-6,5 на 4 часа	12	132
Укупно	25	426

2.2.2. Други програми и облици рада

Назив програма: Играоница

Циљ програма:

-Повећање обухвата деце квалитетним предшколским програмом у скраћеном трајању,

-Подршка добробити деце активностима које подржавају пројектни приступ учењу,

-Подршка родитељских компетенција кроз различите практичне активности са децом на актуелне теме,

Циљна група: Деца узраста од 3 до 5,5 година која нису обухваћена предшколским васпитањем и образовањем. Број деце 10-15. Број родитеља 10-15.

Временско просторна организација: Играоница се организује у простору међу простор спрата, физкултурној сали и у другим просторима објекта у Брусу.

Ангажовани кадар: Васпитач у сарадњи са педагогом и другим васпитачима.

Назив програма: Плес

Циљ програма: Развој целовите личности детета, физичких, функционалних и моторичких способности, очувању и унапређивању, здравља, усавршавању навика кретања, развијању дечјег слуха, гласа и говора.

Циљна група: Деца узраста од 3-6,5 година.

Временско-просторна организација: Програм се организује једном недељно (30 минута) у физкултурној сали у објекту у Брусу у временском периоду ван радног времена и у оквиру радног времена вртића (у зависности од групе).

Ангажовани кадар: Професори физичког васпитања

Назив програма: Школа скијања

Циљ програма: Развијање способности и вештина у области спорта скијање

Циљна група: Деца узраста од 5,5 до 6,5 година.

Временско-просторна организација: Програм се организује у Брзећу на ски стази хотела “Јуниор” у другој половини фебруара и траје пет дана од 8:45 сати до 12:30 сати.

Ангажовани кадар: Професори физичког васпитања

Назив програма: Једнодневни излет

Циљ програма:

- Богаћење дечјег искуства упознавањем шире природне и друштвене средине,

- Стицање искуства о колективном путовању аутобусом,
- Стицање искуства колективног кретања у групи,
- Упознавање деце са физичким карактеристикама диносауруса,
- Упознавање деце са средњовековном културном баштином

Циљна група: Деца узраста од 3 до 7 година

Временско-просторна организација: Једнодневни излет организоваће се у априлу месецу и обухватиће простор изабраног места за излет.

Ангажовани кадар: Директор, васпитачи, педагог и туристички водичи изабране агенције.

Назив програма: Рекреативни боравак деце.

Циљ програма:

- Очување и унапређивање здравља деце кроз свакодневни боравак на свежем ваздуху и физичке активности,
- Ублажавање последица вишемесечног боравак у затвореном простору (умањење физичке активности, неправилна исхрана и др.)
- Стицање искуства у колективном животу и заједништву, уз развијање толеранције у односима међу људима,
- Формирање позитивних ставова према природи и њеној заштити,
- Формирање и дограђивање моралних ставова о поступцима човека у односу на природу,

Циљна група: Деца узраста од 4 године до поласка у школу у зависности од броја пријављене деце и избора дестинације,

Временско-просторна организација: Боравак деце организује се након изабране дестинације у пролећним месецима и трајаће 7 дана.

Ангажовани кадар: Васпитачи, педагог и рекреатори изабране агенције.

Назив програма: Тродневни боравак деце у централном вртићу “Другаријада”

Циљ програма:

- Осамостаљивање деце и стицање искуства колективног живота издвајањем из породице на три дана,
- Пружање могућности да се деца из различитих средина међусобно упознају и друже,
- Стварање услова да деца упознају своју установу особље у њој и децу различитог узраста,
- Обогаћивање постојећих и стицање нових знања о широј друштвеној и природној средини наше заједнице,
- Стицање знања о безбедности и правилима понашања на улици и у природи,

Циљна група: Деца узраста од 5 до 6 година из сеоских средина наше општине

Временско просторна организација: Програм се организује у пролећном периоду (март-април-мај) и траје три дана (два ноћења)у свим просторима објекта у Брусу и просторима и институцијама локалне заједнице

Ангажовани кадар: Васпитачи у сарадњи са педагогом

Установа организује и пригодне програме у складу са потребама развијања реалног програма у сарадњи са родитељима и локалном заједницом.

2.3. Физичко окружење као димензија програма

Седиште Установе је објекат у Брусу и налази се у мирном делу града у природном окружењу. Површине је 1890м². Поседује 12 радних соба са санитарним чворовима (једна мања соба без санитарног чвора), издвојену салу за физичке активности, амбуланту, канцеларију са санитарним чвором за директора, канцеларију за васпитаче са библиотеком, канцеларију за рачуноводство, канцеларију за правне послове, канцеларију за стручног сарадника -педагога, кухињу за спремање 150.000 obroka годишње, магацинским простором, вешерајем и котларницом.

Објекат је тако грађен да су по две собе повезане са међу простором који је простран и чини целину за себе и омогућава организовање заједничких просторних целина за учење и развој деце.

Централни хол је простран и даје могућност за стварање инспиративне средине за децу у коме је могуће стварати просторне целине и истраживачке просторе, као и простор за родитеље.

Спратови су повезани благим косинама, без степеништа, прекривене гуменираним подлогама што омогућава безбедно кретање деце (различитог узраста) и одраслих.

Простор соба и међу простор је организован према просторним целинама које су променљиве и динамиче. Приступачан је за сву децу, подстицајан, инспиративан и омогућава деци несметану игру и истраживање. Материјали који се налазе у простору су природни, пластични, дрвени, рестлови и реални предмети који омогућавају висенаманско коришћење и подстичу дечју машту, креативност, сензорна искуства и непосредан доживљај стварности.

Простор је персонализован и одржава особености и живот групе и поједине деце, дечја животна искуства, заједничке идеје и вредности, деце и других учесника.

Двориште објекта у Брусу је пространо, окружено храстовом и боровом шумом, опремљено реквизитима и располаже са ушушканим целинама које пружају деци и васпитачима креирање сопствених целина за игру и истраживање у складу са својим темама /пројектима. Конфигурација терена дворишта је стрма и неравна са травнатом земљаном и бетонском подлогом која даје могућност деци за стицање различитих искустава кретања. Двориште има тенденцију за реорганизацију и заједничка учешћа вртићке заједнице, породице и локалне заједнице.

Установа користи и прилагођене (адаптиране) објекте у селима наше општине при основним школама, месним зајеницама, поштама и здравственим амбулантама. Простори васпитних група су најчешће извојени у једној или две радне собе где заједничке просторе холове, терасе, фискултурне сале и дворишта представљају места сусретања деце различитог узраста (школског) и одраслих (учитељице, домара и дргих службеника). Простри осликавају групни идентит и специфичности места и околине у којој живе.

Временска организација је флексибилна у односу на структурирање редоследа и трајања различитих ситуација и активности у вртићима. Дневни ритам је флексибилан у зависности од договора на ниву вртићке заједнице и породице, а све у интересу дечјег учења и развоја.

3. Предшколска установа као место демократске и инклузивне праксе

3.1. Партнерство са породицом

Партнерство са породицом се гради кроз узајамно поверење и поштовање сталну отворену комуникацију и дијалог као и препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране путем неговања емпатије,

осетљивости и уважавања различитих перспектива. Оно се огледа и у заједничком доношењу одлука као и спремности на компромисе и промене.

У развијању партнерства са породицом установа ће настојати да преиспитује своја полазишта, претпоставке и очекивања и активно оствари сталну и отворену комуникацију са породицом, кроз размену информација и дијалог о детету, програму и родитељству, развија програм који омогућава учешће породице и њихову перспективу, пружањем могућности за уважавањем мишљења, предлога и сугестија кроз индивидуалне и групне сусрете и учешћа у документовању.

Родитељи су укључени у процес рада и вредновања квалитета установе у оквиру следећих стручних тела: Управни одбор, Савету родитеља, Актива за развојно планирање, Тима за самовредновање, Тим за обезбеђивање квалитета и рада установе. На тај начин породице учествују у доношењу одлука, решавању проблема, превазилажењу изазова унапређивању квалитета рада разматрајући текућа питања из живота установе која се тичу њихове деце. Поред учешћа у стручним телима установа ствара могућности да породица учествује у формирању физичке средине за учење и развој деце; шири свест о значају учешћа у креирању програма и праћењу дечјег развоја и са децом и васпитачима учествује у документовању тема/пројекта кроз паное и панеле. На заједничким састанцима (индивидуалним, групним) родитељима се даје подршка у јачању родитељских компетенција, пружају се информације о адаптацији, организацији живота и рада у вртићу и програму. Сагледавају индивидуалне потребе породица заједничким ангажовањем непосредно и путем упитника и анкета.

3.2. Повезаност са локалном заједницом

Локална заједница чини друштвени и културни контекст у коме дете одраста, као и шире окружење које обухвата физичку и социјалну средину (различите установе, институције, организације, различите социјалне групе). За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење - породица, вртић и друге институције и места које посећује (дом здравља, места за игру и забаву, продавнице, игралишта и сл.).

Захваљујући свом проактивном приступу наша установа је видљиви субјект, активни партнер и учесник дешавања у граду и околини. Деца учешћем у заједници, користећи њене ресурсе и просторе развијају нова знања, осећање припадништва и заједничког социјалног учешћа, властиту вредност и идентите. Наша установа тежи повећању видљивости и промовисању значаја предшколског васпитања и образовања у заједници, континуирано развијајући сарадњу, партнерство и умрежавање са свим актерима који доприносе подршци учења и развоја деце.

Креирањем подстицајних услова за децу и породицу подржавају се добробити, остварују међусобни позитивни утицаји и дугорочно подиже општи квалитет живота у заједници. Тежимо да промовишемо слику о детету као компетентој, активној особи која има право и могућности да активно учествује у обликовању заједнице у којој живи. Установа користи различите ресурсе и просторе у заједници за реализацију активности (отворене просторе, институције образовања, културе и спорта, јавне и приватне установе и тд.) и учествује у различитим дешавањима у локалној заједници (прославе, фестивали, акције). Промовисање установе у локалној заједници остварује се кроз учешће у многобројним акцијама и манифестацијама у граду и кроз повезивање са другим образовним програмима и организацијама која се баве децом и програмом.

Видљивост сарадње и партнерства са другим институцијама огледа се кроз заједничка учешћа и укључивања у дешавања локалне заједнице (Основна школа, Средња школа, Нижа музичка школа, Културно уметничка друштва, Спортски клубови, Планинарски клуб, Полицијска станица, Против пожарна служба, Друштво за помоћ МНРЛ, Локална самоуправа, локални медији, Туристичка организација, Дом здравља, Центар за социјални рад). Места реализације програмских активности (природни ресурси и образовне, привредне и услужне организације у нашој локалној заједници). Привредне и пословне организације доприносе подршци развијања предшколског програма кроз донације и опремања и набавке потрошних материјала за реализацију одеђених пројеката. Информације и транспарентност програма доступни су у локалној заједници кроз заједничке паное и плакате и друге штампане материјале заједничких активности и акција, продукци дечјих сваралаштва, медијска промовисања и др.

3.3. Рад са децом и породицом из осетљивих група

Програм предшколске установе уважава различитости породица и пружа различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља.

Приоритетни задаци у раду са децом и породицама из осетљивих група су:

- пружање подршке у укључивању деце из осетљивих група у вршњачки колектив кроз интегрисање индивидуалних планова за децу у реални програм вршњачке групе;
- укључивање родитеља деце из осетљивих група и учествовање у активностима које подржавају дечију игру и учење кроз различите облике комуникације,
- повезивање са партнерима из локалне заједнице у циљу остваривања различитих облика подршке породицама из осетљивих група (Локална самоуправа, Центар за социјални рад, Дом здравља, Удружења грађана, Црвени крст итд.)

Програм рада са децом из осетљивих група започиње припремом васпитача и групе за долазак детета. Такође, приликом уписа деце у вртић обављају се разговори са родитељима новоуписане деце у циљу међусобног упознавања, информисања и договора око начина укључивања. Током првог месеца боравка детета у вртићу прикупљају се различите информације од васпитача и родитеља (снаге и потребе за подршком), врши израда педагошких профила и индивидуализованих планова рада. У зависности од актуелних процеса у групи осмишљавају се начини за укључивање деце у програм, полазећи од њихових снага и онога што могу.

Подршка деци и породицама ће се остваривати кроз предлог игара, материјала и активности, сарадњом са родитељима, заједничко учешће у Тиму за подршку детету.

Установа ће са партнерима из локалне заједнице проналазити различите облике подршке породици у зависности од потреба породица из осетљивих група (Интерресорна комисија, Центара за социјални рад, Дом здравља Брус, Друштво за помоћ МНРЛ, и др.)

Носиоци подршке деци и породицама из осетљивих група биће чланови Стручног тима за инклузивно образовање.

3.4. Транзиција и континуитет у образовању

Преласци у нова окружења као што је полазак детета у јасле/вртић, прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу су осетљиви периоди транзиције у којима је континуитет посебно важан. Деци је потребно да прелазак у нову средину има ослонац у ономе што им је блиско и познато, да нову средину упознају са особом за коју су везана и у коју имају поверење, да се сусрећу са искуствима која су блиска њиховом породичном животу и култури, да су окружена познатим предметима, да им нови одрасли показују да су она важна и да им посвећују индивидуализовану и персонализовану пажњу, да имају прилику да изразе своја осећања и страхове и деле са другима своје искуство породичног живота у новој средини.

Транзиција- Прелазак детета из јаслица у вртић и из вртића у школу је важан корак у животу детета и породице. Повезивање јаслица/ вртића и школе, медицинских сестара/ васпитача, родитеља и учитеља у циљу размене информација и упознавања са особљем школе и новим простором сматра се добрим начином припреме детета и породице. С тим у вези Установа израђује **план транзиције** у циљу припреме и остваривања континуитета подршке коју дете треба да добије при преласку из једне установе у другу, преласком из једне групе у другу и кад прелази из вртића у школу, а при првом укључивању детета у вртић (пре укључивања детета) израђује план адаптације у сарадњи са родитељима и стручним сарадником педагогом.

За свако дете које остварује право за додатну подршку Установа спроводи посебне мере за припрему детета за прелазак на нови ниво образовања или прелазак у нову установу, као и мере за припрему образовне установе у коју се укључује дете. Тај период обухвата три месеца пре укључења и три месеца након укључења детета у нову установу или основну школу и израђује се тимском сардњом предшколске установе, основне школе уз сагласност родитеља.

При преласку деце из вртића у основну школу планирају се различити нивои (директора, стручне службе, васпитача и учитеља) и активности које олакшавају адаптациони период деце на школу.

Планови транзиције и адаптације се развијају и реализују уважавајући перспективе породице и деце, уз афирмативно подстицање партнерства и повезивање у складу са могућностима и ресурсима вртића, породице и заједнице.

4. Предшколска установа као место рефлексивне праксе

4.1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Стручно усавршавање и професионално оснаживање васпитача, медицинских сестара-васпитача и стручног сарадника педагога планира се у складу са законом и подзаконском регулативом, потребама образовног система и приоритетним областима које утврђује министар, на основу развојног плана установе, заснованог на извештају самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада установе, на основу личних планова стручног

усавршавања запослених сачињених у складу са самовредновањем нивоа развијености компетенција и података из стручно педагошког надзора и спољашњег вредновања.

Кључна подручја стручног усавршавања која су релевантна за развијање рефлексивне праксе и професионалног оснаживања су подручје непосредног рада са децом, развијање сарадње и заједнице учења и развијање професионалне праксе.

Развијање рефлексивне праксе је континуирани процес преиспитивања теоријских и властитих полазишта и сопствене праксе кроз односе сарадње, поверења и размене са колегама, породицом и децом, повезивањем са другим практичарима, истраживачима и стручњацима у покретању заједничких истраживања о питањима која су релевантна за праксу предшколске установе и која су у функцији развијања програма, у складу са концепцијом Основа програма.

Установа тежи да развије рефлексивну праксу кроз хоризонтално учење практичара унутар и између установа које су на различитим нивоима имплементације Основа програма *Године узлета*.

Процес обуке и имплементације Основа програма је темељ за развијање професионалне заједнице учења. У нашој установи објекат у Брусу одређен је за језгро увођења Нових основа програма, а из њега се даље шири програм на остале објекте. Поред актива и тимова на којима се развија рефлексивна праксе, организују се и неформалне састанке на којима се гради заједница учења која доприноси заједничком разумевању и повезивању теорије и праксе. План стручног усавршавања израђује и прати Тим за професионални развој установе.

4.2. Праћење и вредновање остваривања предшколског програма

Праћење и вредновање представља саставни део развијања реалног програма у установи са циљем континуираног грађења квалитета наше васпитне праксе. Основни принципи праћења и вредновања су: вишеперспективност овог процеса (учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма) и рефлексивни приступ пракси.

Самовредновање рада предшколске установе спроводи се сваке године у оквиру изабране области квалитета. Носилац самовредновања је Тим за самовредновање, а спроводи се у складу са: Правилником о вредновању и самовредновању рада образовних установа, Правилником о стандардима квалитета рада установе и Годишњим планом самовредновања. Овим процесом сагледаваће се и анализирати реално стање у установи полазећи од стандарда квалитета као оквира за испитивање. У зависности од предмета самовредновања, примењују се различите технике и инструменти и користити више извора информација (консултовање деце, васпитача, родитеља, чланова УО и представника локалне заједнице, анализа педагошке документације, непосредни увид у рад са децом, заједничке анализе и дискусије и др.).

Стална стручна размена и заједничка рефлексивна анализа на нивоу тимова подразумева различите облике размене са директором, стручним сардником педагогом, преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма, преиспитивање реалног програма у његовим основним димензијама (средина за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење, различитости, сарадња са породицом и локалном

заједницом);заједничку рефлексију о развијању појединачних тема/пројеката у васпитним групама.

На нивоу васпитних група кроз документовање врши се праћење дечијег учешћа и учења кроз индивидуалне портфолије, као и праћење како се развија програм кроз тематски/пројектни портфолио, почетне и процесне паное и панеле инсталације и др. Дечији портфолио води се као аутентична збирка информација о дечијим снагама, ономе у чему је добро и успешно, његовом виђењу живота и рада у вртићу, учешћу у различитим ситуацијама и активностима, његовом учењу и напредовању и сл. Тематски/пројектни портфолио садржи план развијања теме/пројекта и причу о теми/пројекту. Основна сврха документовања кроз пројектни портфолио односи се на: праћење и сагледавање развијања реалног програма, планирање наредних корака, дељење искустава са различитим учесницима (децом, родитељима, колегама, стручном јавношћу), индивидуалну и заједничку рефлексију о развијању реалног програма, промоцију програма који се развија у Установи. Почетни и процесни панои илуструју покретање и развијање одређене теме/пројекта представљене кроз различите могуће начине изражавања (цртежи, слике, конструкције, изјаве, коментари, мапе, скице, фотографије чиме се деца баве у теми/пројекту, позиве другима да се укључе...).

Периодично се спроводе различите анкете и састанци за родитеље путем којих се долази до мишљења и очекивања родитеља у вези са програмом која ће се узимати у обзир при његовом развијању.

Појединачна праћења и извештаји о остваривању реалног програма настали током године биће обједињени у Извештај о раду Установе и остваривања годшњег плана рада, што ће представљати смернице за израду акционих планова за наредну годину, као и програма стручног усавршавања.

Председник Управног одбора

Златко Миленковић